

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A ROMILOR. PERSPECTIVE ISTORICE, CULTURALE ȘI SIMBOLICE *

Marius LAKATOS-IANCU**

Abstract: *This study aims to illustrate the meaning and how the first World Congress of Roma held in London on April 8 the year 1971 and the subsequently congresses started in the same context at European level, on the organization of Roma communities and representation regarding the way of life and the culture promoted. Based on an extensive research of studies and works published on the topic - International Roma Day, at the same time, considering the personal position of both applicant and partner in various activities or events started under the logo of April 8, International Roma Day, the purpose of the material is to expose a series of aspects that illustrate the Roma ethnicity and how it is perceived today in general (disorganized ethnicity, without cultural principles and values, minority from a political, economic and social point of view). The capitalization of the representative and significant cultural specificity of the Roma ethnicity will most likely generate results in terms of reducing unfounded perceptions about the Roma tradition and at the same time combating prejudices against about this ethnic minority. Starting from the premise that, from a historical and conceptual point of view, the Roma people did not define themselves as identity anymore, for a long time the monopoly on the definition of Roma and their representative culture belonged to the majority. the role, importance and usefulness of events started under the auspices of the International Roma Day, events that in the last 10 years have contributed to increasing the percentage of ethnic identity among Roma, knowledge of the specific cultural and traditional values of this ethnicity not in a superficial based on realities. The formal and informal leaders of the Roma communities both as representatives of Roma non-governmental organizations and as experts on Roma issues at the level of public institutions were and still seem to be the main promoters of commemorative measures/ celebration of Roma Day. The initiatives set up and started by them do not necessarily reflect them, usually having as a justifying basis the desire of the Roma to be heard, known and perceived as individuals and as a group through specific cultural elements, practices and way of life. I do not think it would be relevant to display a hierarchical classification of the elements that define the identity and ethnicity of Roma according to how they are found in everyday life, but we can say that International Roma Day is one of the most important standard initiatives in the Roma movement. The first part of the study of the paper will outline a brief introduction on Roma Day specifying the principles that were the basis for the adoption of this day and*

---

* Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Cercetare doctorală și postdoctorală de calitate, inovativă și relevantă pentru piața muncii”: POCU/ 380/ 6/ 13/ 124146, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

** Doctorand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; e-mail: locondo@yahoo.com.

the measures taken after the start of the first Roma congress. The second part will set out the symbols adopted in the plenary, specifying, however, their relevance in terms of defining ethnic identity. The final part will include a set of considerations regarding the research in question, including an additional case study that will tell the story of one of the most important Roma craftsmen in the country in wicker weaving. The final part will set out a set of considerations regarding the research in question, including a brief presentation of the other five Roma congresses launched after the first congress in which, as a reminder, The International Roma Day was adopted.

Keywords: Culture, Rroma, Roma non-governmental organization, Congress, Ethnicity, Roma Day

Introducere

Acest studiu are rolul de a ilustra semnificația și modul în care primul Congres Mondial al Romilor ce a avut loc la Londra în data de 8 aprilie 1971, precum și congresele demarate ulterior în același context la nivel european, stă la baza organizării comunităților de romi și reprezentării acestora din punct de vedere al modului viață și al culturii promovate.

Importanța abordării acestui subiect este generată de faptul că ziua internațională a romilor, în ultimii zece ani, a reprezentat baza de referință a numeroaselor măsuri adoptate în scopul susținerii și promovării identității etnice, valorificării elementelor de natură culturală-tradițională și, nu în ultimul rând, în scopul adoptării și dezvoltării politicilor publice, educaționale de îmbunătățire a situației romilor.

Importanța primului Congres al Romilor din Londra, respectiv a celorlalte cinci congrese demarate ulterior, nu este concretizată doar din punct de vedere al întâlnirii în sine ci de deciziile adoptate de delegațiile țărilor participante în cadrul acesteia.

Jean-Pierre Liegeois în lucrarea *Romii în Europa* expune următoarele decizii luate în cadrul congresului - „Delegații au respins termeni ca Tiganes, Zigeunner, Gitanos, Gypsies, pe care nu îi recunosc... dar acceptă termenul de romi”; „Sunt adoptate drapelul și imnul romilor. Se decide ca ziua de 8 aprilie, prima zi a congresului, să fie considerată de atunci înainte ca fiind Ziua Romilor, care va fi comemorată în fiecare an la nivel internațional”¹.

Deși din punct de vedere teoretic studiile de specialitate conturează eficacitatea Zilei Internaționale a Romilor, respectiv a congreselor romilor ce au avut loc în perioada 1971-2004, din punct de vedere al măsurilor adoptate și înpreprinse de delegații participanți, societatea de azi se limitează prin acțiunile demarate cu ocazia sărbătoririi/comemorării zilei de 8 aprilie – Ziua Internațională a Romilor, în a ilustra simbolurile adoptate, respectiv steagul² și imnul romilor³. Într-adevăr, aceste simboluri au fost adoptate în cadrul primului Congres al Romilor însă esența acestui eveniment s-a concentrat asupra măsurilor

¹ Jean Pierre Liegeois, *Romii în Europa*, București, Edit. Monitorul Oficial, 2008, p. 193-194.

² https://ro.wikipedia.org/wiki/Drapelul_romilor, accesat 06.04.2020.

³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Gelem,_Gelem, accesat 06.04.2020.

organizatorice de reprezentanță de uniune de implicare de asumare a responsabilității.

În prezent acțiunile de comemorare/sărbătorire a zilei romilor se regăsesc cu preponderență în sfera culturală, evidențiindu-se extrem de limitat inițiative care să reflecte și o altă latură a însemnătății acestei zile.

De altfel, însuși politicile legislative întăresc oarecum acest lucru. Dacă ne raportăm la Legea nr. 66/2006 pentru consacrarea zilei de 8 aprilie ca Sărbătoarea etniei romilor din România remarcăm accentuarea susținerii activităților de natură socio-culturală⁴.

„Art. 2 Ministerul Culturii și Cultelor, autoritățile administrației publice centrale, cu atribuții în domeniul asigurării egalității de șanse și al combaterii discriminării, celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale pot sprijini material și financiar organizarea de manifestări publice și a unor acțiuni social-culturale dedicate sărbătoririi acestei zile”.

Faptul că, în ultimii ani, majoritatea acțiunilor demarate în contextul sărbătoririi/comemorării zilei romilor, s-a conturat în sfera culturală și afirmării identității culturale ne pune în situația de a formula un set de ipoteze:

- Informațiile cu privire procesul ce a stat la baza adoptării zilei internaționale a romilor sunt limitate.

- Inițierea de măsuri care să contribuie la afirmarea identității culturale a romilor sunt necesare nu doar din prisma a ceea ce reflectă scopul și specificul zilei romilor ci și din punct de vedere al nevoii de a ilustra un grup, o comunitate o cultură specifică reprezentativă o voce a individului și a comunității.

Cultura este expresia identității individuale și de grup fiind un factor esențial al dezvoltării sociale și un element favorizant al diversității - valoare socială esențială ce trebuie asumată și susținută prin demersuri și programe pro-active.

În acest sens, studiul propus nu se va rezuma doar în a ilustra aspecte care să evidențieze întru totul cadrul general al mecanismelor care au stat la baza adoptării zilei romilor, ci va presupune și expunerea de măsuri care întreprinse au condus la posibilitatea etnicilor romi de a se face auziți prin cultura promovată și capacitatea membrilor societății românești de a cunoaște specificul acesteia.

Principii care au stat la baza adoptării zilei romilor

Așa cum am menționat, ziua internațională a romilor este rezultatul unei analize îndeaproape a nevoii comunității de romi de la nivel european de a se integra, organiza și emancipa. Delegații celor 14 țări la care se adaugă și un număr de observatori ai altor state din Europa, participanți în perioada 8-12 aprilie 1971 la Londra cu ocazia demarării primului Congres al romilor au fost conșiși de faptul că evenimentul în sine și măsurile adoptate ca urmare derulării acestuia inclusiv adoptarea zilei romilor și a simbolurilor aferente va contribui etapizat la organizarea comunității și responsabilizarea factorilor externi în a fi parte și suține procesul de incluziune a romilor atât din punct de vedere cultural cât și social și educațional.

⁴ Parlamentul României *Legea 66/2006 pentru consacrarea zilei de 8 aprilie ca Sărbătoarea etniei romilor din România*, București, Monitorul Oficial nr. 276, partea I.

Președintele primului congres al romilor Slobodan Berbeski⁵ prin alocuțiunea sa întărește acest principiu catalogând evenimentul ca o expresie a nevoii de “unitate internațională”, de luptă contra marginalizării sociale și de un efort comun, pentru un viitor pozitiv.

„Scopul acestui congres este de a unifica romii și de a-i încuraja să acționeze în lumea întreagă (...) Poporul nostru trebuie să planifice și să organizeze acțiuni locale, naționale și internaționale.”⁶

Primul Congres al Romilor

Primul Congres al romilor a avut loc în perioada 8-12 aprilie 1971 în Chesfield, o zonă din sud-estul Londrei la care au luat parte delegații a 14 țări (Cehoslovacia, Finlanda, Norvegia, Franța, Marea Britanie, Germania, Ungaria, Irlanda, Spania și Iugoslavia și observatori ai altor state precum Belgia, Canda, India și Statele Unite ale Americii. Bazele demarării evenimentului i-a avut ca protagoniști pe reprezentanții Comitetului Internațional al Țigănilor prezidat de Vanko Rouda în calitate de inițiatori, respectiv *Consiliul Mondial al Biseriilor și guvernul indian*⁷ printre finanțatori.

Așa cum am menționat în partea introductivă, înainte de adoptarea zilei de 8 aprilie ca zi comemorativă a romilor, delegații au dezbătut o serie de probleme cu privire la identitatea romilor și la reprezentarea comunității la nivel european. Astfel, prima decizie luată în cadrul întâlnirii a fost de a respinge o serie de termeni apelativi cu conotație imperativă folosiți la adresa romilor precum Tiganes, Zigeuner, Gitanos și Gypsies. Se acceptă termenul de „rom”, dat fiind faptul că celelate titulaturi nu îi reprezintă și mai degrabă se consideră că le-au fost atribuite. Neacceptarea termenului de „țigan” are la bază o serie de teorii justificatoare. În primul rând cuvântul țigan nu există în vocabularul limbii romani. Limba *romani*, datorită contextelor geografice și culturale în care s-a dezvoltat, are multe dialecte și nume (rom se traduce prin bărbat, om, soț), dar în niciun dialect nu există termenul *țigan*. Limba romani e o limbă veche cu rădăcini sanscrite, înrudită cu hindi, astfel una dintre primele limbi indo-europene⁸.

Dacă analizăm terminologia expresiilor țigan, zingari, zigeuner, tsyganskiy, cigány, çingene – în majoritatea limbilor de pe continentul european (chiar și în limba turcă), cuvântul are aceeași etimologie. Nu e atât de complicat și misterios cum pretinde multă lume, de fapt e foarte simplu. Etimologia e clară, toate au o singură rădăcină, cuvânt din greaca veche, Ἀθίγγανος (Athinganoi sau Athingani), o sectă din creștinismul timpuriu, adeptă a Monarhianismului. Termen care la rândul său se traduce prin „de neatins, intangibil, păgân, impur”, denotând statutul de sectă eretică. Odată ajunși în Imperiul Bizantin, majoritatea romilor au fost

⁵<https://www.culturalsurvival.org/publications/cultural-survival-quarterly/persecution-and-politicization-roma-gypsies-eastern-europe>, accesat 02.10.2020.

⁶ Jean Pierre Liegeois, *op. cit.*, p. 193.

⁷ Gabriel Sala, *Romii în vârtoarea istoriei*, Arad, Centrul Municipal de Cultură Arad, 2015, p. 296.

⁸ <https://www.vice.com/ro/article/8x5qkx/cum-a-apatut-cuvantul-tigan-in-romania>, accesat: 02.10.2020.

considerați membri ai acestor secte, termenul devenind universal pentru orice fel de erezie de la normele creștinătăii instituționalizate⁹.

Membrii delegați participanți la primul congres al romilor, nu numai că au respins folosirea altor apelative în afara termenului de „rom”, au și făcut primul pas în această direcție, hotărând astfel redenumirea Comitetului Internațional al Țiganilor sub noua denumire respectiv Comitetul Internațional al Romilor, acesta devenind totodată și organul executiv reprezentativ al congresului în fața administrațiilor naționale și internaționale.

În vederea organizării comunității, responsabilizarea individului și asigurarea integrării lor în toate societățile și țările europene, au fost create cinci comisii: pe probleme sociale, de educație, crime ale războiului, lingvistice și o comisie culturală. Un slogan reușete să rezume congresul:

„ *Poporul romilor are dreptul de a-și căuta propriul drum spre progres*”¹⁰

Simboluri adoptate odată cu decizia ca ziua de 8 aprilie să fie desemnată drept ziua romilor

Steagul romilor

Steagul romilor¹¹ reprezintă două benzi longitudinale, albastru în partea superioară, și verde – în cea inferioară, iar în centru este amplasată o Roată cu spițe roșie. Culoarea albastră simbolizează Cerul-Tată-Dumnezeu – libertatea și curățenia, un spațiu nemărginit. Culoarea verde semnifică Pământul-Mamă – locurile pe unde peregrinează mereu romii, care-și stabilesc tradițional, un popas temporar, în păduri și câmpuri înverzite. Roata cu spițe roșie – simbolul peregrinării eterne a romilor, este preluată de pe steagul Indiei, fiind similară cu Roata puterii absolute a timpului (24 de spițe = 24 de ore), semnificând originea comună orientală dintre comunitatea romă și Patria-mamă – India. Culoarea roșie a roții semnifică vitalitatea sângelui. Astfel, roata alături de culoarea roșie simbolizează Drumul Vieții a comunității rome. În lipsa posibilității de a peregrina, romii devin ostacii sărăciei. Autorul Steagului Internațional al Romilor a fost filologul indian Weer Rajendra Rishi “Brahmarshi” (1917-2002), care a luat parte la această reuniune istorică în calitate de consultant al Comisiei superioare pentru India (High Commission of India), localizată în Londra. Ulterior, în 1973 W. R. Rishi a devenit Director-fondator al Institutului Indian pentru Studii Romani din Chandigarh (Punjab, India) și redactor șef al revistei „ROMA”, editată în cadrul acestui Institut.

Mișcarea romă iugoslavă, foarte dinamică, trece rapid în prim planul scenei internaționale. Conform documentelor congresului, una dintre principalele sarcini ale Uniunii rome internaționale atunci cunoscută cu sigla RIC nou creată este de a propaga modelul Iugoslaviei, ca stat exemplar sub aspectul atitudinii sale față de romi. Chiar și steagul adoptat în timpul congresului are două variante: una

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ Jean Pierre Liegeois, *op. cit.*, p. 194.

¹¹ ”Revista de Etnografie, Științe ale Naturii și Muzeologie”, nr. 11 (24), 2009, p. 150.

“oficială”- cunoscută de public ca drapelul albastru-verde cu vechea chakra indiană în centru – și o alta, destinată Europei de Est, cu o stea roșie¹².

Decizia de a include „ceva indian” în designul drapelului a fost în general agreată, reflectând în parte teoriile lui Rishi potrivit cărora romii erau o „castă războinică medievală”, precum rajpuții. Printre propunerile altor participanți se număra un steag mai vechi „care înfățișa un cal”. Ideea lui Rishi nu le-a plăcut unor activiști, care considerau că *chakra* este un simbol străin culturii rome. De fapt, conform vexilologului Whitney Smith, drapelul din 1971 nu avea specificații oficiale, fiind descris pur și simplu ca o „roată de trăsură” care nu seamăna cu *chakra* – prin urmare, *chakra* este un detaliu recent¹³.

Potrivit sociologului Lidia Balogh, drapelul romilor păstrează simbolismul indian, dar poate fi interpretat și ca având o semnificație separată: „Roata se poate referi la ciclul etern al lumii, dar poate fi și o roată de trăsură”. O explicație complexă a compoziției a fost înaintată de romii din Brazilia. Conform acestor surse, jumătatea albastră reprezintă cerurile, precum și „libertatea și pacea” ca „valori fundamentale ale romilor”, verdele invocă „natura și drumul străbătut de șatre”, iar roata roșie este „viața, continuitatea și tradiția, drumul deja parcurs și cel care urmează să fie înfruntat”, spițele evocând „focul, transformarea și perpetua mișcare”. Potrivit etnologului Ion Duminiță, roata reprezintă „Drumul vieții”, roșul fiind o aluzie la „vitalitatea sângelui”. Același specialist explică albastrul ca referire la divinitate și la idealurile „libertății și curățeniei, ale spațiului nemărginit”, iar verdele ca simbol al „Naturii-mamă”. Balogh remarcă, de asemenea, că simbolistica celor două dungii este accesibilă și fără cunoștințe avansate în vexilologie sau cultura romilor, albastrul (cerul) fiind implicit un simbol al „libertății și transcendenței”, iar verdele însemnând pământul; roșul, în același timp, este sângele, cu sens dublu: „sângele este atât simbolul vieții, cât și sângele vărsat în război și suferință”.

Începând cu anul 1996, Steagul romilor a devenit un simbol în mișcarea romă, prezența acestuia regăsindu-se nu doar în cadrul manifestărilor derulate cu ocazia zilei romilor ci și în postura de siglă, antet, blog sau site al organizațiilor neguvernamentale reprezentative ale comunității de romi la nivel european. Totodată, steagul romilor sau cel puțin o parte din elemente componente ale acestuia (culoarea/ile steagului, chakra indiană) este evidențiat și prin intermediul materialelor informative publicitare create în scopul demarării unor activități, proiecte sau programe pentru romi.

Imnul romilor

Bazat pe ideea că romii constituie o națiune și sentimentul unei forțe unite „toți romii sunt frați¹⁴”, cântecul „Gelem, gelem” este propus să devină imn oficial. Cuvântul de ordine “Opre Roma!” (Sus, romi!) devine credo-ul politic al mișcării rome și al luptei sale pentru dreptate socială și egalitate.

---

¹²<https://rm.coe.int/institutionalizare-si-emancipare-fise-de-informare-despre-istoria-romi/16808b1c66>, accesat 03.10.2020.

¹³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Drapelul_romilor, accesat 06.04.2020.

¹⁴ Jean Pierre Liegeois, *op. cit.*, p. 193.

Proveniența melodiei nu este prea clară, existând în prezent mai multe versiuni ale ei, dar toate îi atribuie o origine folclorică. Conform studiului elaborat de Elena Marushiakova și Vesselin Popov, cântecul a fost cules pentru prima dată de cântărețul de țambal bulgar Milan Aivazov (născut în 1922 în orașul Plovdiv, muzicant autodidact și care a făcut parte din Duetul Aivazov), care a ascultat-o de la bunicul său. După această versiune, Milan Aivazov și-a amintit melodia și titlul, dar a uitat textul¹⁵.

După alte versiuni, melodia ar fi originară din România și a devenit populară în spectacolele de varietăți din anii '20-'30 ai secolului al XX-lea. În anii '60 ai aceluiași secol, melodia devenise foarte populară în Iugoslavia, existând mai multe texte pe aceeași muzică. Versurile cântecului au devenit foarte populare de-a lungul anilor, cântecul fiind folosit în anul 1967 drept coloană sonoră a filmului iugoslav „Am întâlnit țigani fericiți” (în sârbă: „Skupljači perja”), în interpretarea actriței și cântăreței Olivera Vučo¹⁶.

Un compozitor iugoslav a compus varianta oficială a imnului.

Versiunea cea mai cunoscută a cântecului, cea devenită imn, este următoarea:

Gelem, gelem, lungone dromentza
Maladilem bahtale romentza
A, romale, kotar tumen aven,
E tzahrentza, bokhale ciaventza?
A Romale, A Chavale!

Sasa vi man bari familia,
Mudardias la i kali legia.
Saren cindias vi romen vi romnien,
Mashkar lende vi tzikne ciavoren.
A Romale, A Chavale!

Putar, Devla, te kale udara
Te shai dikhau miri familia.
Palem ka jau lungone dromentza,
Ta ka phirau bahtale romentza.
A Romale, A Chavale!

Opre roma, isi vaht akana,
Aide mantza sa lumiake roma!
O kalo mui ta e kale iakha
Kamaua len sar e kale drakha.
A Romale, A Chavale!

Umblăm, umblăm pe drumurile lungi,
Am întâlnit și romi fericiți.
A, romilor, de unde veniți
Cu corturile și cu copiii înfometăți?
Of romilor, of flăcăilor!

Am avut și eu o familie mare,
Mi-a ucis-o Legiunile Negre,
Pe toți i-a ucis, pe bărbați și pe femei,
Între ei și pe copilași.
Of romilor, of flăcăilor!

Deschide-ți, Doamne, porțile cele
negre
Să-mi pot vedea familia
Iarăși să merg pe drumurile lungi,
Să întâlnesc romi fericiți.
Of romilor, of flăcăilor!

Sus, romilor, este timpul vostru,
Haideți cu mine, romi din întreaga lume!
Gura cea neagră și ochii cei negri,
Îi voi iubi precum strugurii cei negri.
Of romilor, of flăcăilor!

---

¹⁵ <https://evz.ro/ziua-internationala-a-romilor-gelem-gelem-imnul-oficial-al-e.html>, accesat 03.10.2020.

¹⁶ *Ibidem*.

Pentru a evoca suferințele îndurate de romi în timpul celui de-al doilea război mondial (Poraimos), compozitorul iugoslav de etnie romă Jarko Jovanović a compus o variantă a cântecului și l-a pus pe muzica tradițională a romilor. Varianta în limba romanes ("Gelem, Gelem", cunoscut de asemenea sub numele de "Opré Roma" – Sus romule! sau cel de "Romale, Chavale"-Romilor, Flăcăilor), a fost adoptată ca imn internațional al romilor la primul Congres Mondial al Romilor, ținut la Londra în zilele de 6-8 aprilie 1971¹⁷.

Ziua de 8 aprilie în ultimii 10 ani, în România, a fost considerată ca un simbol de referință la nivelul comunității de romi și nu numai. Această zi este marcată atât de bazele fundamentării nevoilor comunităților de romi, cât și de interesul manifestat de statele europene față de incluziunea romilor. Totodată, această zi exprimă recunoașterea, în cele din urmă a faptului că romii au avut de suferit în lagărele de exterminare¹⁸.

În timpul regimului antonescian, romii erau considerați sursa tuturor problemelor din societate. Deportarea lor în Transnistria a fost văzută ca o posibilă soluție. Numeroși romi și-au pierdut viața în această perioadă întrucât nu li se asigurau condițiile minime de subzistență.

Deși 8 aprilie este o zi de sărbătoare, nu trebuie să uităm menirea primordială a acestui moment, și anume de a atrage atenția cetățenilor români, ca și a celor europeni, asupra problemelor care afectează minoritatea romă, de a comemora victimele Holocaustului, ca și de a reaminti datoria pe care o avem de a păstra limba și tradițiile acestei minorități.

Concluzii

Comemorarea zilei de 8 aprilie este o ocazie de a atrage atenția asupra progreselor înregistrate în ceea ce privește incluziunea romilor și totodată de a expune dorința cetățeanului rom de a se face auzit prin cultura promovată. Manifestările demarate în acest context configurează prilejul de a certifica faptul că acest proces presupune eforturi susținute din partea tuturor actorilor relevanți și necesită o înțelegere amplă și profundă a dimensiunii problematice.

Așa cum am menționat în partea introductivă a materialului, primul congres al romilor și îndeosebi deciziile adoptate ca urmare a desfășurării acestuia au contribuit la creșterea stimei de sine a membrilor comunităților de romi de la nivel european reducându-se considerabil acele episoade în care persoana romă tinde în a avea rețineri în procesul de acceptare a apartenenței etnice. Simbolurile stabilite ca reprezentative pentru ziua romilor, steagul și imnul romilor, s-au dovedit a fi eficace nu doar în latura culturală ci și educațională, lingvistică și organizatorică a comunității. Dacă ar fi să ne raportăm la multitudinea de activități, programe și proiecte demarate la nivel european în scopul comemorării zilei romilor, cu siguranță putem afirma că acest demers a fost un plus în procesul de emancipare și incluziune al romilor la nivelul societății românești și europene.

De regulă, evenimentele demarate sub cupola zilei romilor au o componentă culturală însă, an de an evenimentele sunt mai diversificate de la

---

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ "Tribuna", nr. 326, 2016, p. 4.

expoziții, vernisaje, meșteșuguri, spectacole de teatru la manifestări sportive, dezbateri academice, o paletă generoasă de domenii față de care s-a intervenit și care s-au dovedit a fi paluzibile în dezvoltarea și afirmarea identității culturale (limbă, obiceiuri, istorie, patrimoniu) a cetățenilor români aparținând minorității rome.

De menționat faptul că, ulterior primului congres al romilor, la nivel european au mai avut loc alte cinci congrese în cadrul cărora, delegații statelor participante s-au dovedit a fi la fel de interesați de problematica romilor, adoptând în urma fiecărui congres în parte un set de măsuri și direcții de acțiune relevante procesului de incluziune a romilor la nivel european.

Cel de-al doilea Congres Mondial al romilor ce a avut loc în Geneva în perioada 08-11 aprilie 1978 cu participarea a 60 de delegați de la nivelul a 20 de țări. Congresul este marcat de recunoaștere mutuală cu India-țara mamă. Tot în cadrul programului congresului, printre altele se vizează și continuarea măsurilor deja purcese de standardizare a limbii.

Conform lucrării lui Angus Fraser, *Țigani. Originile, migrația și prezența lor în Europa*, tot de lungă durată vor fi și eforturile în scopul elaborării unei limbi literare standard, dat fiind insuficientul progres în direcția unei reconcilierii a existenței diferențelor de ordin morfologic, a lipsei unui vocabular standard, cât și a varietății dialectale considerabile, chiar și în cazul conceptelor de bază¹⁹.

Cel de-al treilea Congres Mondial al romilor ce a avut loc la Gottingen (Germania), în perioada 16-20 aprilie 1981, cu participarea a 300 de delegați de la nivelul a 22 de țări.

Cel de-al patrulea Congres Mondial al romilor s-a desfășurat la Serok aproape de Varșovia (Polonia), în perioada 08-11 aprilie 1990, cu participarea a aproximativ 250 de delegați de la nivelul a 24 de țări. Congresul este marcat de crearea a șase comisii de interes și stabilirea priorităților de acțiune în cadrul acestora. Cele șase comisii au fost create în următoarele domenii: școlarizare, cultură, holocaust, informație, enciclopedie, limbă.

Cel de-al cincilea Congres Mondial al romilor ce a avut loc la Praga (Cehia) în iulie 2000 cu participarea a aproximativ 300 de delegați. Congresul este marcat de adoptarea a două decizii. Este vorba în primul rând de constituirea Parlamentului Rom al Uniunii Romani Internaționale iar cea de-a doua decizie de a împuternici responsabilii Uniunii să promoveze conceptul unei națiuni Romani.

Cel de-al șaselea Congres Mondial al romilor ce a avut loc la Lanciano (Italia), în octombrie 2004, cu participarea a câtorva sute de delegați de la nivelul a 42 de state inclusiv India, Israel și Australia.

---

¹⁹ Angus Fraser, *Țigani. Originile, migrația și prezența lor în Europa*, București, Edit. Humanitas, 2017, p. 342.

